

УДК 338.45.01

Шевчук Н.А.*доцент, кандидат технічних наук
факультету менеджменту та маркетингу
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»***Гречухін О.С.***студент
факультету менеджменту та маркетингу
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

ESTIMATE OF MECHANISM EFFICIENCY IN REGULATION OF COMPANIES' CAPITAL OF FOOD INDUSTRY

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано сутність та значення механізму управління фінансовими ресурсами у діяльності підприємств харчової промисловості. Проаналізовано і систематизовано основні підходи до оцінювання ефективності використання власного капіталу. Запропоновано використання економетричного моделювання для підвищення достовірності оцінювання механізму управління фінансовою політикою підприємств харчової промисловості.

Ключові слова: ефективність механізму управління власним капіталом, власний капітал, фінансові ресурси.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы сущность и значение механизма управления финансовыми ресурсами в деятельности предприятий пищевой промышленности. Проанализированы и систематизированы основные подходы к оценке эффективности использования собственного капитала. Предложено использование эконометрического моделирования для повышения достоверности оценки механизма управления финансовой политикой предприятий пищевой промышленности.

Ключевые слова: эффективность механизма управления собственным капиталом, собственный капитал, финансовые ресурсы.

ANNOTATION

The essence and meaning of mechanism of financial resources regulation in the activity of food industry enterprises are analyzed in the article. And also the main approaches to estimate of using efficiency of its' own capital are considered and systematized. It's offered the using of econometrical modulating for increasing in estimate veracity of financial regulating policy of food industry enterprises.

Keywords: mechanism efficiency of its' capital, own capital, financial resources.

Постановка проблеми. Окрім здійснення аналізу результатів роботи суб'єкта господарювання, процес управління капіталом тісно пов'язаний з розробкою прогнозів на майбутнє. У структурі промисловості України галузь харчової промисловості, яка є значною частиною економічного потенціалу країни, займає одне з ключових місць. Від рівня ефективності діяльності підприємств харчової галузі залежить стан соціально-економічного розвитку країни в цілому. Необхідність дослідження процесів формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємств обумовлена насам-

перед основними принципами, пов'язаними з проблемами забезпечення ефективної діяльності та досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, пошуком шляхів виживання підприємств за умов розвитку ринку та інтеграційних процесів, нових факторів їх успіху в конкурентному середовищі. Управління грошовими потоками, капіталом, фінансовими ресурсами є системоутворюючим чинником функціонування та розвитку підприємства. Вагомим резервом в напрямку покращення діяльності підприємств є підвищення ефективності використання їх фінансових ресурсів, які займають значну питому вагу в структурі активів підприємств.

Фінансова політика являє собою один з ключових факторів впливу на ефективність функціонування підприємства та досягнення ним стратегічних цілей, так як забезпечує ефективність використання фінансових ресурсів, перетворюючи їх у фінансовий потенціал підприємства. Досліджуючи питання фінансування підприємств, постає необхідність у дослідженні механізму управління власним капіталом, факторів впливу на нього, методології визначення його ефективності.

Вагомий внесок у формування теоретичних засад і прикладних рекомендацій із формування та реалізації механізму управління власним капіталом підприємств та оцінки його ефективності здійснили такі вітчизняні вчені-економісти, як І. Бланк, М. Білик, О. Павловська, Н. Притуляк, Н. Дєєва, О. Терещенко, С. Наконечний та ін.

Мета статті полягає в комплексному аналізі факторів впливу та оцінки ефективності на механізм управління власним капіталом та на їх основі розробці раціональної, дієвої моделі управління власним капіталом на підприємствах харчової промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. За визначенням І.О. Бланка, власний капітал характеризує загальну вартість коштів підприємства, що належать йому на правах власності

та використовуються ним для формування окремої частини його активів. Джерела формування власного капіталу поділяються на внутрішні та зовнішні (рис. 1) [6].

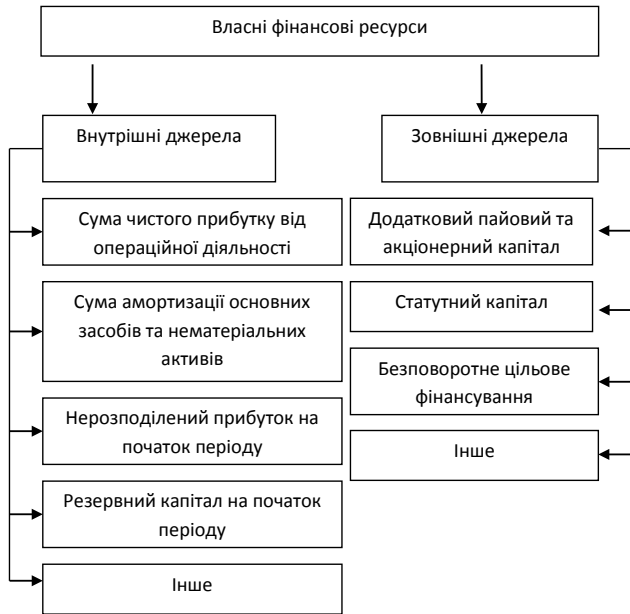

Рис. 1. Зовнішні та внутрішні джерела формування власного капіталу

У внутрішніх джерелах формування власних фінансових ресурсів основне місце займає прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, – він формує більшу частину власних фінансових ресурсів, гарантує приріст власного капіталу. Також певну роль у складі внутрішніх джерел відіграють амортизаційні відрахування, проте вони не збільшують суму власного капіталу підприємства, а лише її реінвестують. Інші внутрішні джерела не відіграють помітної ролі у процесі формування власних фінансових ресурсів підприємства.

Статутний капітал та залучений підприємством додатковий пайовий або акціонерний капітал, який отримують шляхом емісії акцій, займають основне місце у складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів. Безплатна фінансова допомога (як правило, надається лише окремим державним підприємствам різного рівня) є одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів для деяких підприємств. У число інших зовнішніх джерел входять безкоштовно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються у склад його балансу.

Фінансові відносини підприємства виникають тоді, коли на грошовій основі відбувається формування власних ресурсів підприємства, його прибутків, залучення позичкових джерел фінансування господарської діяльності, розподіл прибутків, що утворюються в результаті цієї діяльності, їхнє використання на цілі розвитку підприємства. Формування раціональної структури джерел фінансових ресурсів підпри-

ємницьких структур для фінансування необхідного обсягу затрат та забезпечення бажаного рівня доходів є одним із найважливіших завдань фінансів цих структур [1].

Функціонування ринкової економічної системи в Україні можливе за умови зростання ефективності використання фінансових ресурсів. В цілях забезпечення ефективного управління цим процесом на підприємствах повинна розроблятися спеціальна фінансова політика, що направлена на залучення фінансових ресурсів із різних джерел згідно потреб його розвитку у майбутньому періоді. Політика формування фінансових ресурсів представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у забезпеченні необхідного рівня самофінансування його виробничого розвитку [9]. Аналізуючи ринкові та структурні перетворення в промисловості України, виникає необхідність розробки цілісної системи принципів управління фінансовими ресурсами підприємства, які орієнтуються на нові умови функціонування, а саме: забезпечення конкурентної переваги як основної мети розвитку підприємства; оцінка ресурсного потенціалу підприємства як сукупності трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, що забезпечують можливість реалізації його цілей; одноманітність техніко-економічних механізмів розподілу ресурсів на усіх рівнях технологічної структури; зіставлення фінансового потенціалу з цільовими стратегічними орієнтирами і прийнятним рівнем ризику для забезпечення фінансової безпеки підприємства; системність управління фінансовими ресурсами і ризиками.

Система управління власним капіталом підприємства повинна відображати взаємозв'язок логічної моделі управління капіталом з концепціями, методами, механізмами та інструментами.

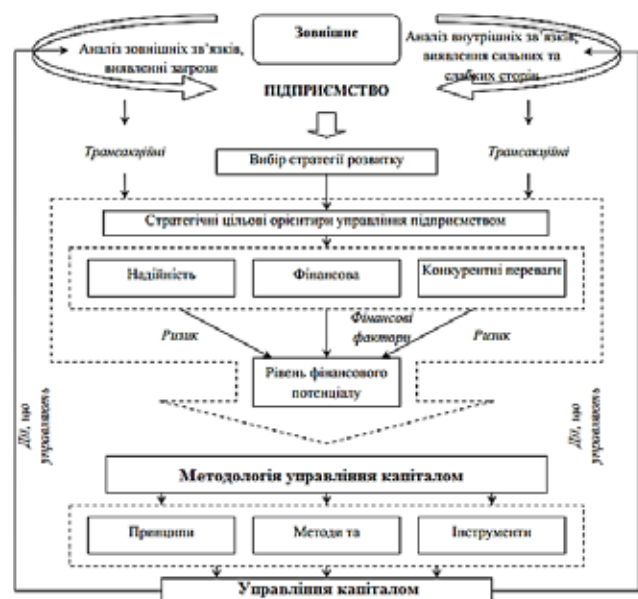

Рис. 2. Модель управління фінансовим капіталом підприємства

Висока залежність фінансових результатів виробничо-господарської діяльності підприємства від безлічі зовнішніх і внутрішніх загроз визначає необхідність розробки такої системи управління фінансовими ресурсами, яка б дозволяла виконувати стратегічні та поточні цільові установки. Для цього при ухваленні рішень з управління фінансовими ресурсами необхідно визначити сукупність фінансових показників, що характеризують цільову ефективність їх виробничо-господарської діяльності в умовах конкурентного ринку [5].

На сьогоднішній день існує декілька практичних підходів щодо оцінки ефективності механізму управління власним капіталом. Зокрема, це такі підходи, які ґрунтуються на експертних оцінках, визначенні вагових коефіцієнтів попарним порівнянням, методом головних компонент (МГК), попарної регресії.

Проте, на нашу думку, ці підходи розглядають питання оцінки ефективності механізму управління власного капіталу досить обмежено, оскільки ґрунтуються переважно на використанні експертної думки, що в кінцевому результаті дає досить суб'єктивні оцінки.

На наш погляд, більш об'єктивний результат можна отримати шляхом використання методу економіко-математичного моделювання.

Для формування економіко-математичної моделі оцінювання ефективності механізму управління власним капіталом пропонуємо використати показники управління фінансовими ресурсами, які є відносно самостійними та стабільними показниками та за допомогою яких відбувається управління фінансами, тобто безпосередньо визначається зміст управління як процесу.

При розрахунку інтегрального показника оцінки ефективності механізму управління

власним капіталом визначається вплив показників, які представляють відповідні групи. Критерії та показники управління фінансовими ресурсами підприємства представлено на рис. 3. Оцінку якості управління фінансовими ресурсами підприємства необхідно проводити за критеріями стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через показники структури капіталу, ліквідності та оборотності, що дає можливість кількісно оцінити вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства.

У результаті математичних розрахунків отримаємо інтегральний показник оцінки ефективності управління власним капіталом на підприємствах та з'ясуємо, який із показників має прямий вплив на ефективність праці персоналу фінансового відділу, а який зворотній:

$$\bar{P}_i := \sum_j \left(x_j \omega_j + \frac{1}{x_j} \omega_j \right),$$

де, P_i сер – багатовимірна середня для i -одиниці;

X_i – значення ознаки впливу прямої дії;

$\omega_{i,j}$ – доля впливу кожної ознаки;

X_j – значення впливу ознаки зворотної дії.

На основі визначення впливу показників, що визначають окремі часткові показники ефективності реалізації функцій механізму управління власним капіталом, за допомогою статистичного аналізу маємо можливість побудувати модель залежності ефективності управління власним капіталом від показників управління фінансовими ресурсами (рис. 3), а також визначити можливий приріст інтегрального показника, тобто ефективності використання фінансових ресурсів при зміні факторів, які увійшли в рівняння.

Висновки. У процесі дослідження було визначено, що ефективність функціонування підприємства харчової промисловості залежить від якості формування та використання фінансових ресурсів. Головним інструментом управління фінансовими ресурсами при цьому є практична модель, яка дозволяє реалізувати цілі й завдання управління капіталом. Вона представляє собою складову системи і механізму управління фінансовою політикою підприємств харчової промисловості.

Проведене дослідження дало підстави запропонувати використання процесного підходу для вдосконалення оцінки ефективності механізму управління фінансовою політикою підприємств харчової промисловості. Виділено основні показники, які використовуються для моделювання бізнес-процесів управління капіталом та визна-

Рис. 3. Критерії та показники управління фінансовими ресурсами підприємства

чення інтегрального показника ефективності механізму управління фінансовою політикою. Використання даної методики на основі визначення впливу часткових показників (функцій управління кадровою політикою) на інтегральний показник сприятиме підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Фінансова діяльність підприємства: [навч. посіб.] / М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова; 2-ге вид., перероб. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.
2. Родіонова О.М. Основи економіки / О.М. Родіонова. – Київ: Зодіак-Еко, 1995. – 244 с.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів: [навч. посіб.] / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
4. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / І.В. Зятковський. – К.: Либідь, 2002. – 365 с.
5. Хачатурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С.В. Хачатурян // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 77–82.
6. Вовк В.М. Методика та організація аналізу формування і використання фінансових ресурсів підприємства: автореф. дис. ... к. е. н. / В.М. Вовк. – Т., 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php.
7. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В.М. Опарін // Вісник НБУ. – 2000. – № 5. – С. 11.
8. Пойда-Носик Н.Н. Фінансові ресурси підприємства / Н.Н. Пойда-Носик, С.С. Грабарчук // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 96–103.
9. Формування власних фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua-referat.com/Формування_власних_фінансових_ресурсів_підприємства.